

Polecenia podsumowujące

1. Opisz opozycję jawną i działalność spiskową przed wybuchem powstania listopadowego.
2. Omów przebieg powstania listopadowego. Wskaż jego najistotniejsze – twoim zdaniem – momenty.
3. Przedstaw skutki powstania listopadowego dla Polaków.
4. Oceń postawę przywódców i elit politycznych w trakcie powstania.

Przyczyny wybuchu powstania listopadowego

Łamanie przez króla konstytucji i ograniczanie swobód (niezwotywanie regularnie sejmu, wprowadzenie cenzury, zakaz wydawania liberalnych czasopism).

Działalność opozycji sejmowej, z czasem utworzenie tajnych organizacji patriotycznych.

Legalna opozycja sejmowa – „kaliszanie” skupieni wokół braci Niemojowskich, sprzeciw wobec łamania konstytucji.

Działalność spiskowa skupiona głównie wokół młodych ludzi (studentów, gimnazjalistów, inteligentów, wojskowych).

1819 – założenie Wolnomularstwa Narodowego przez Waleriana Łukasińskiego.

1821 – powstanie Towarzystwa Patriotycznego – pierwszej polskiej organizacji niepodległościowej w XIX w.

Zakaz działalności organizacji opozycyjnych i prześladowanie opozycji.

1828 – zawiązanie sprzysiężenia Wysockiego.

Narastanie niepokojów społecznych w związku z szerzeniem się pogłoski o użyciu polskich wojsk w tłumieniu rewolucji w Belgii i we Francji.

Wybuch powstania listopadowego

29/30 XI 1830 – noc listopadowa i wybuch powstania.

Generał Józef Chłopicki pierwszym dyktatorem powstania.

XII 1830 – powołanie Rządu Tymczasowego i uznanie powstania za narodowe.

25 I 1831 – detronizacja Mikołaja I.

Królestwo Polskie w pełni suwerennym państwem.

Wyśłanie przez cara armii rosyjskiej na czele z feldmarszałkiem Iwanem Dybiczem w celu stłumienia powstania.

Wojna polsko-rosyjska

Rażąca dysproporcja sił między wojskami polskimi a rosyjskimi.

II 1831 – wkroczenie armii rosyjskiej do Królestwa Polskiego.

II 1831 – zwycięska bitwa pod Olszynką Grochowską.

IV 1831 – zwycięska bitwa pod Iganiami.

V 1831 – porażka wojsk powstańczych w bitwie pod Ostrołęką.

Coraz częstsze porażki wojsk powstańczych.

IX 1831 – zajęcie Warszawy przez Rosjan.

Upadek powstania i ewakuacja wojsk polskich do Prus.

Zakończone niepowodzeniem powstania na Białorusi, Litwie, Żmudzi i Rusi.

Skutki powstania listopadowego

Represje wobec powstańców (wyroki śmierci, zsyłka na Syberię, konfiskata majątków).

Wcielenie polskich żołnierzy do armii carskiej.

Utrata suwerenności przez Królestwo Polskie.

Zniesienie konstytucji i zastąpienie jej Statutem organicznym.

Zachowanie niektórych instytucji państwowych, nadzorowanych przez Rosjan.

Tajna policja i cenzura mające zapewnić zaniechanie działalności antycarskiej.

Oświata pod nadzorem carskim.

Powstanie w Warszawie Cytadeli z X Pawilonem jako więzieniem śledczym.

Różne oceny powstania w polskiej historiografii.

Polecane publikacje

N. Kasperek, *Dni przełomu powstania listopadowego. Bitwa pod Ostrołęką (26 maja 1831)*, Chrzan: Stara Szuflada, 2011.

P. Roguski, *Słodkie imię wolności... Przejście Polaków przez Niemcy do upadku powstania listopadowego*, Warszawa: Neriton, 2011.

Wokół powstania listopadowego. Zbiór studiów, pod red. H. Chudzia, J. Pezdya, Kraków: PAU, 2014.